

FRISKOLERNE

SKRIFTLIG BERETNING

TEKST: BESTYRELSEN FOR DANSK FRISKOLEFORENING
ILLUSTRATION: NIS NIELSEN

Dét at lære af lyst trækker historiske tråde til det skolesyn, som Grundtvig i midten af 1800-tallet introducerede. Nemlig ideen om, at skole ikke kun handler om kundskaber, men også er en skole med fokus på åndsfrihed, livsoplysning og dannelse.

Af samme grund taler vi i Danmark om “skolen for livet”. Altså det at forbinde skolen til livsoplysning i modsætning til den sorte skole med karakterer, udenadslære og eksamen.

Den tradition er der grund til at holde fast i – også under en pandemi som COVID-19. Corona-virus har fyldt og fylder stadig meget i en skolehverdag. Eleverne, lærerne, pædagogerne og alle øvrige ansatte savner fællesskabet og samværet med hinanden, fordi det netop er en væsentlig del af skolelivet. Det er netop her i det mellem-menneskelige daglige møde, undervisning giver mening, og dannelsen finder sted.

Nogle elever har befundet sig godt i nødundervisning og fjernundervisning, mens andre har lidt hårdt under manglen på dagligt samvær. De erfaringer kan vi indarbejde i det praksis-fællesskab, som skolen er. Akkurat ligesom der er mange andre erfaringer fra såvel nedlukning og genåbning, der er grund til at notere.

Desværre er der også i det forløbne år opfundet umulige ord som eksempelvis “læringstab”. Vi skal som voksne passe på med at skabe alt for forenklede billeder af verden. Således også af undervisning, som noget der kan spildes, tabes og give efterslæb. Det, vi lyser på, er det, vi ser, og vi må huske, at man ikke kun kan lære i et klasseværelse.

Vi har med corona-virus fået et kæmpe benspænd. Men vi har også fået en gylden mulighed for at vende tingene på hovedet – se os selv udefra og bryde med “plejer”. Også når alle børn og unge igen får lov til at komme i skole.

Professor Lene Tanggaard skriver i bogen Læringsglemsel, at “vi lærer bedst, når vi glemmer, at vi er i færd

med at lære”. Derfor skal vi skabe rum for, at børn og unge kan blive opslugt af en sag, en oplevelse, noget ukendt, noget nyt. Det at lære er ikke en drivkraft i sig selv, men en følge af at være optaget, opslugt, engageret, tændt af noget. Dén form for opslugthed kan ske på mangfoldige måder. Dét ved lærere og pædagoger.

Det er nu, vi skal finde modet til at give fagfolk på skolerne frihed og tillid til at skabe de bedste muligheder for, at børn og voksne kan lave skole, som vi drømmer om. Det er nu, vi skal give eleverne endnu mere lyst til at gå i skole, fordybe sig i fag, udvikle selvværd og opleve fællesskabet. Det er nu, vi skal give skolerne vished for, at de er de bedste til at etablere en skole præget af fag og dannelse, lyst og leg, livsoplysning og åndsfrihed.

SEKTOREN SAMARBEJDER

Børne- og Undervisningsminister Pernille Rosenkrantz-Theil har jævnligt inviteret til dialog om de mange forhold omkring coronaretningslinjer, restriktioner, nedlukning, genåbning mv. Det har været nyttigt i foreningens arbejde med at rådgive medlemsskolerne.

Under pandemien har statstilskuddet være uændret, hvilket har givet vished for den fortsatte drift på skolerne. Dertil er givet en mindre statslig kompensation for den ekstra rengøring på skolerne. Dog ikke et beløb, der til fulde står mål med de faktiske udgifter.

Der er desuden blevet bevilget ekstra 25 mio. kr. til dækning af skolepengebetalingen, som administreres af Fordelingssekretariatet. Det sker, fordi der har været et større behov for fripladsmidler i familier, som er blevet ramt af effekterne ved coronavirus – eksempelvis sygdom, arbejdsløshed eller virksomhedskonkurs.

I forbindelse med genåbningen af skolerne for de yngste elever var det nødvendigt at kæmpe hårdt for, at også lærere, pædagoger og ansatte på friskoler og private grundskoler kan være omfattet af de lovede to ugentlige

test. Det holdt hårdt, men et bredt flertal blandt folketingets partier pressede på, og der blev fundet lovhjemmel til, at kommuner også kan teste personale på friskoler og private grundskoler.

STABILT STATSTILSKUD OG ØGEDE MIDLER TIL SPECIALUNDERVISNING

Det er ikke blevet lettere at bedrive skolepolitik under corona. Dagsordener ligger og venter, til de mere akutte behov er dækket. Og de sædvanlige skolepolitiske fronter er mindre synlige under corona-virus. I det forgangne år har bestyrelsen haft særlig opmærksomhed rettet på finansloven for 2021.

Ville det igen blive en brændende varm platform, som vi oplevede ved finanslovsforhandlingerne i efteråret 2019, hvor der var ryster om at skære gevaldigt i friskolernes statstilskud? – og hvordan kunne vi bedst forberede os på den politiske proces?

Bestyrelsens opmærksomhed har været fokuseret på to forhold: fastholdelse af koblingsprocenten på nuværende niveau. Og hvordan implementeres den politiske aftale om et løft af folkeskolen, der kort sagt handler om at give mulighed for at ansætte flere lærere i folkeskolerne.

I et fint samarbejde med de øvrige skoleforeninger kunne vi hurtigt analysere os frem til, at det stigende antal elever med særlige behov indebærer et behov for at afsnøre endnu flere solidariske midler til specialundervisningsområdet. Med en årlig stigning på ca. 10 pct. af elever med specialundervisningsbehov, er det åbenlyst, at denne opgave fylder mere og mere på skolerne. Det kræver økonomi til efteruddannelse og prioritering af lærer-ressourcer til opgaven.

Igennem en årrække er det blevet kraftigt italesat fra politisk hold, at friskoler og private grundskoler skal tage større socialt ansvar. Udviklingen i antallet af specialundervisningselever på friskoler og private grundskoler slår dog fast, at der på rigtigt mange friskoler og private grundskoler allerede tages et stort socialt ansvar.

Den fælles indstilling fra alle de frie skoleforeninger til finanslov 2021 blev i enighed ændret i forhold til tidligere, idet vi besluttede at bruge 5 pct. af det samlede statstilskud til inklusion og specialundervisning. Det svarer til 70 mio. kr. til inklusionsopgaven (svarende til tidligere år), mens der er afsat 307 mio. kr. til specialundervisning. Det er ca. 59 mio. kr. mere end forrige år.

De 5 koblingsprocenter kan passede benævnes sociale koblinger. De restende 71 koblingsprocenter fordeles på

de allerede kendte parametre for driftstilskud. Indstillingen viser med al tydelighed, at vi i sektoren reelt er meget optaget af at skabe gode og ordentlige muligheder for at tage vare på børn med særlige behov. Det sociale ansvar er både en naturlig og vigtig del af det at lave skole.

Regeringen fulgte heldigvis skoleforeningernes indstilling, hvorfor finansloven for 2021 er en god finanslov, der tager højde for de prioriteringer, som skoleforeningerne har indstillet.

Og vi kan konstatere, at det var godt, der kom yderligere 59 mio. kr. i puljen til specialundervisning. Det viser sig nemlig ved elevoptællingen den 5. september 2020, at der igen var ca. 10 pct. flere elever, der har brug for specialundervisning. Det svarer til ca. 3.300 elever fordelt på de 550 friskoler og private grundskoler.

Medlemsskolerne i FRISKOLERNE har i alt 1.646 elever med specialundervisningsbehov på de 280 medlemsskoler. Det svarer til 50% af alle specialundervisningselever i den samlede sektor af friskoler, privatskoler, lilleskoler, kristne friskoler og tyske mindretalsskoler. Dette til trods for, at friskolernes elevandel i sektoren kun er 33 pct.

Samtidigt med den seneste indstilling til finansloven har skoleforeningerne påpeget behovet for at få udarbejdet en mere detaljeret undersøgelse af specialundervisningsområdet. Hvad er årsagen til det stigende antal elever med særlige behov? – og hvordan er den tilsvarende udvikling i folkeskolen?

Vi vil gerne have belyst, hvordan vi kan skabe lige muligheder for alle børn, uanset hvilken skoletype disse elever er tilknyttet. Hvis udviklingen er den samme i folkeskolen, har vi brug for at udveksle erfaringer omkring, hvordan vi bedst løser opgaven. Det vil være gavnligt at kunne dele viden og erfaringer, som kan komme skolernes praksis – og dermed eleverne – til gavn.

Desuden vil en analyse kunne vise, hvorvidt de afsatte midler bruges bedst. Det kan vise sig, at den nuværende model er god, men det kan også vise sig, at vi er nødt til at ændre på modellen for at opnå bedre brug af ressourcerne. Skoleforeningerne ser meget gerne, at Børne- og Undervisningsministeriet sætter sig i spidsen for en sådan undersøgelse og dermed kan få fuld indsigt i analysens dele, indhold og konklusioner. Så kan vi også efterfølgende i fællesskab drøfte, hvilke tiltag der kan igangsættes til gavn for elever med særlige behov og skolernes praksis.

LØFT AF FOLKESKOLERNE – MEN IKKE FRISKOLERNE

Den politiske aftale om et generelt løft af folkeskolen via flere lærere blev besluttet juni 2020 og betød, at der straks blev afsat 275 mio. kr. til en særlig pulje. I 2021 vil puljen opjusteres, så der er 400 mio. kr. i puljen og så fremdeles frem til 2023, hvor der slutteligt vil være i alt 807 mio. kr. til ansættelse af ekstra lærere i folkeskolen.

Det er godt for folkeskolen, der gennem de senere år har oplevet besparelser, der netop har betydet færre ansatte lærere. Det er samtidig et godt princip, at alle udgifterne i folkeskolen samles på en bestemt konto (benævnt 3.22.01), der danner grundlag for beregning af tilskud til friskoler og private grundskoler. Beregningen sker altid tre år tidligere – således at det eksempelvis er udgifterne i 2018, der danner grundlag for at beregne tilskuddet i 2021.

Men de 275 mio. kr. i 2020, og nu også de yderligere 125 mio. kr. i 2021, er teknisk og politisk aftalt sådan, at disse midler ikke indgår i beregningsgrundlaget for tilskud til friskoler og private grundskoler. Det betyder de facto en nedsættelse af koblingsprocenten med 1,5% i 2023, hvis puljeordningen fortsættes efter dette tekniske princip.

Dermed undermineres og udhules den helt grundlæggende tanke om, at når folkeskolens udgifter går op eller ned, så følger tilskuddet til friskoler og private grundskoler med – via koblingsprocenten. Det er ærgerligt og udgør principielt en fare for den logik, der ligger til grund for tildeling af statstilskud til friskoler og private grundskoler. Det vil være meget problematisk, hvis vi hvert år skal kæmpe for og forhandle et statstilskud. Det er selvsagt uholdbart.

Det er derfor vigtigt, at regeringen får forhandlet en løsning med aftalepartierne Radikale Venstre, Socialistisk Folkeparti, Enhedslisten og Alternativet, så løftet af folkeskolerne i fremtiden bliver synligt i beregningsgrundlaget. Der er fra alle partier vist forståelse for denne problemstilling, ligesom partierne udenom regeringen alle ønsker at fastholde det grundlæggende princip for tildeling af statstilskud til friskoler og private grundskoler. Men samtidig er der uenighed om, hvordan det så kan aftales på plads.

Når friskoler og private grundskoler skal “stå mål med undervisningen i folkeskolen”, dur det ikke med en bevædt nedprioritering af de cirka 18 procent af grundskoleeleverne, hvis forældre har valgt en anden skole-

type end folkeskolerne. Det giver ikke mening, at det kun er majoriteten – de 80 procent af grundskoleeleverne, der skal opleve “et løft”.

Vi er i samme båd og dybest set drevet af den samme ild, nemlig at lave den bedste skole for børn og unge. Derfor giver det også mening, at vores politikere sørger for, at løftet kommer til at gælde hele grundskolen. Det modsatte er både et principbrud og unfair for de elever, hvis forældre har valgt at benytte det frie skolevalg.

DE LANGTIDSHOLDBARE DAGSORDENER

Visse politiske dagsordener holder længe, mens andre popper op og forsvinder igen. Opmærksomheden på friskoler med høj andel af elever med anden etnisk baggrund, i offentligheden kendt som “muslimske friskoler”, er en af de dagsordener, der tilsyneladende er langtidsholdbar.

De senere år har der været et stort politisk ønske om at stramme tilsynet og fratage tilskud til netop disse skoler.

Det rejser en stribe grundlæggende problematikker og vidner om, at der er behov for at tale om, hvad vi forstår ved åndsfrihed i dette land. Ligesom vi måske også har behov for at drøfte, hvad vi forstår med integration.

For det første er det vigtigt, at tilsynet på friskoler og private grundskoler ikke blive styret af politiske særinteresser. Det er afgørende, at det statslige tilsyn er et uvildigt tilsyn. På samme vis er hverken bestyrelsen eller Friskolernes Hus tilsynsmyndighed overfor skolerne. Det er alene den enkelte skole, der står til ansvar over for tilsynet.

Vi ser nu effekten af, at Styrelsen for Kvalitet og Undervisning for et par år siden blev opjusteret på antallet af ansatte. Det betyder, at de har mulighed for at føre bedre og mere grundige tilsyn. Dog oplever vi fortsat meget lange sagsbehandlingstider, som selvsagt kan være ganske opslidende for de involverede skoler.

For det andet er der stærkt brug for, at politikere går til dette emne med større nysgerrighed og åbenhed fremfor forforståelser, som lige nu skygger for en reel samtale.

Retorikken er ofte hård, og det sender indimellem et signal, der er direkte fjendtligt. Vi skal huske på, at langt størsteparten af de elever, der går på de flersprogede friskoler, er født og opvokset i Danmark. De er danske. Mange af dem har gået i folkeskoler, før de flyttede til en flersproget friskole. Lad os være nysgerrige på, hvad disse skoler er dygtige til, og hvordan vi undgår at brænde

broer men i stedet bygger broer – til gavn for eleverne.

Både i 2018 og igen i 2020 fremsatte Dansk Folkeparti forslag om at “afskære statsstøtte til visse friskoler, hvor over halvdelen af eleverne har udenlandsk baggrund”. Forslaget går ud på, at statstilskuddet skal betinges af, at man kan “dokumentere, at skolen ikke modvirker de udenlandske elevers integration i det danske samfund”. Forslaget opnåede støtte fra Nye Borgerlige, der dog også gerne så, at forslaget kunne være endnu mere vidtrækkende. Socialdemokratiet har tilkendegivet en principiel opbakning til forslaget, men stemte ikke for forslaget, idet Børne- og Undervisningsminister Pernille Rosenkrantz-Theil fra Folketingets talerstol annoncerede, at regeringen selv arbejder på at udarbejde en model for mere blandede skoler, der vil opfylde forslagets intention.

Dermed fastholder Socialdemokratiet det valgløfte, der er givet under valgkampen i 2019, nemlig at lukke de muslimske friskoler. Denne intention blev i øvrigt bekræftet på et pressemøde ved fremlæggelsen af det nylige politiske udspil “Børnene først”. Det fører os til endnu en problematik, nemlig at den grundlovssikrede ret til at vælge skole for sit barn gælder alle eller ingen. Det burde ikke være borgerne, der mindede politikerne om dette helt fundamentale princip.

Forslaget er vurderet til juridisk at kolliderer med Den Europæiske Menneskerettighedskonvention artikel 14, der sikrer alle borgere rettigheder og friheder uanset “køn, race, farve, sprog, religion, politisk eller anden overbevisning, national eller sociale oprindelse, tilhørighed til et nationalt mindretal, formueforhold, fødsel eller ethvert andet forhold.” Dertil kommer, at forslaget kolliderer med Grundlovens §70, der fastslår, at “ingen kan på grund af sin trosbekendelse eller afstamning berøves adgang til den fulde nydelse af borgerlige og politiske rettigheder”. Altså: ingen må forskelsbehandles på grund af religion.

Vi har brug for, at respekten for den såkaldte sammenhængskraft (gen)findes i anerkendelsen og respekten for retsstaten. Nøjagtigt ligesom der har været stor politisk interesse for at sikre, at der i friskoleloven står, at eleverne skal forberedes til at leve i et samfund med frihed og folkestyre og udvikle og styrke elevernes demokratiske dannelse.

Retsstaten er kendetegnet ved lighed for loven, individuelle rettigheder og dermed borgernes ret til at tænke, tro, tale som de vil, og endelig handler det om forholdet mellem borger og stat. Staten eksisterer kun for borger-

nes skyld og har til opgave at realisere borgernes fælles interesser i frihed og lykke.

REGERINGEN VIL HAVE "BØRNENE FØRST"

Regeringen fremlagde i slutningen af januar 2021 udspillet "Børnene først", der handler om at give børn flere rettigheder og sikre bedre overgang til voksenlivet for anbragte børn og unge. Udspillet er en del af regeringens valgløfte om en ny Barnets Lov, som er en ambition om at give støtte og hjælp til socialt udsatte børn og unge.

Udspillet omhandler på to punkter friskolerne. Der skal udarbejdes en rettighedskanon, der skal indeholde en række centrale tekster om børnerettigheder, og som kan bruges i grundskolernes undervisning. Det andet handler om overholdelse af den skærpede underretningspligt for lærere på friskoler og private grundskoler.

Udspillet italesætter en bekymring for, at ansatte på friskoler og private grundskoler underretter langt mindre end i folkeskolerne. Det kan betyde, at "der er børn, der ikke får den hjælp fra fællesskabet, de har brug for", som det hedder i udspillet.

Dette rejser også et behov for at undersøge, hvor mange indberetninger der bliver til konkrete sager og stikke lidt dybere i de kommunale praksisser, når der sker indberetninger.

Forslaget fra regeringen er at ligestille ansatte ved friskolerne med folkeskolens lærere, så det er muligt at straffe ansatte på friskoler og private grundskoler, der ikke overholder den skærpede underretningspligt. I skrivende stund er der ikke klarhed over, hvilken form for straf, der er tale om. Det skal forhandlingerne om udspillet afklare.

Dertil vil der komme en ny indikator for underretninger, som kan indgå i det risikobaserede tilsyn med friskoler og private grundskolers overholdelse af frihed- og folkestyrekravet.

Denne del af udspillet hviler på den undersøgelse, som Institut for Menneskerettigheder offentliggjorde i april 2019. Rapporten anbefaler, at kommunerne tilknytter skole-socialrådgivere også til friskoler, for på den måde at understøtte det socialpædagogiske arbejde, kvalificere den tidlige indsats og naturligt styrke sagsbehandlingen, hvor det er nødvendigt og naturligt.

Københavns Kommune bevilgede i 2017 økonomi til, at 14 friskoler kunne få tilknyttet en skolesocialrådgiver i en fireårig periode fra 2018 til 2022.

Ordningen er netop ved at blive midtvejsevalueret, hvorfor vi afventer erfaringer og viden, som kan deles og sættes i spil i andre kommuner.

Der findes forskellige praksisser i landets 98 kommuner.

I samme ombæring kunne det være interessant at se nærmere på kommunernes PPR-servicering af friskolerne. Vi har i forbindelse med årets statistik fra medlemsskolerne fået mange tilbagemeldinger på, at samarbejdet mange steder fungerer utilfredsstillende til ulempe for barnet. Der er tilbagemeldinger om urimeligt lange sagsbehandlingstider og direkte nedprioritering af elever i friskolerne. Det siger sig selv, at den slags praksis er både urimelig og skadelig.

GÅR ELITENS BØRN PÅ FRISKOLE?

Nej, friskoleelever tilhører ikke en særlig elite. De kommer fra hjem, der til forveksling ligner folkeskoleelevernes hjem. Der er med andre ord ikke flere bøger eller klaverer i friskoleelevernes hjem end i folkeskoleelevernes. Derfor har mange skoleledere, forældre og ansatte på friskolerne meget vanskeligt ved at genkende det billede, der ofte bliver tegnet i medierne.

Arbejderbevægelsens Erhvervsråd offentliggjorde eksempelvis i august 2020 en analyse med overskriften "Flere børn fra eliten går på privatskole – også udenfor storbyerne". Den konklusion er ret firkantet, fordi den ikke tager højde for, at der er stor forskel på den socioøkonomiske profil på friskoler og øvrige private skoler. I stedet samles friskoler og privatskoler i én kategori, og det betyder noget for det billede, der fremkaldes.

Bestyrelsen besluttede derfor at få analysebureauet Analyse & Tal til at dykke ned i sektoren for at se nærmere på nuancerne. Det er der kommet en analyse ud af, der viser, at friskoleelever samlet set kommer fra mindre eller lige så privilegerede hjem som folkeskoleeleverne.

Analysen viser også, at 35 pct. af friskoleeleverne bor i byer med under 500 indbyggere. I folkeskoleregion er det kun 13 pct. Dette er endnu et tydeligt tegn på, at den lokale skole har en særlig værdi, og at friskoler er for alle og enhver. Du kan læse mere om analysen på side 51.

EN SEJR FOR BØRNELIVET

Den politiske aftale om minimumsnormeringer i dagtilbud, der blev indgået i oktober 2020, er en sejr for børnene og børnelivet. Flere hænder i daginstitutionerne er ubetinget godt.

Der har dog været et par benspænd undervejs i proces-

sen. De første 500 mio. kr. af de i alt 1,6 mia. kr., der er afsat i årene frem mod 2025, blev i først omgang kun tildelt kommunale dagtilbud og selvejende tilbud med kommunal driftsoverenskomst. Det betød, at de ca. 150 vuggetuer og børnehaver i tilknytning til friskoler i første omgang ikke fik andel i de øgede ressourcer

Et politisk flertal ønskede ikke, at private "skal kunne tjene penge på at passe børn", som det er formuleret. Og da alle dagtilbud i tilknytning til friskoler benævnes "privat institution" ifølge dagtilbudsloven, men reelt er drevet efter selvejeformen, kom friskolerne i klemme.

Men faktum er, at friskolernes daginstitutioner ikke kan trække overskud ud til enkeltpersoner.

Efter en del tovtrækkeri, hvor vi blandede os kraftigt i debatten med argumentet om, at børn er børn, og at friskolerne netop ikke er "private" i gængs betydning, blev friskolernes dagtilbud i sidste ende inkluderet i loven.

KOMMUNALVALG FORUDE

I efteråret 2021 er der kommunal- og regionsvalg. Medarbejderne i Friskolernes Hus har i den anledning planlagt endnu en valgpakke med en række fakta om friskolerne, statistikker, analyser mv., som kan bruges af politikere, meningsdannere og journalister, men i lige så høj grad af forældre, bestyrelsesmedlemmer, skolekredmedlemmer og ansatte på FRISKOLERNEs medlemsskoler.

Målet er præcis det samme som under folketingsvalgkampen i 2019: at oplyse og nuancere debatten om grundskolen og dermed være med til at kvalificere de forhåbentlig mange debatter, som vil blive afviklet op til valget den 16. november. I samarbejde med Landdistrikternes Fællesråd påtænker vi bl.a. at lave et omvendt valgmøde, hvor politikerne sidder på tilskuerrækkerne og lytter til praktikere, meningsdannere og organisationsfolk.

Med inspiration fra FRIRUMMET arbejdes der også med en model for afvikling af valgmøder, hvor der bliver fokus på konflikterne og de forskellige synspunkter, men hvor der også bliver plads til at finde løsninger på de konflikter, der måtte være.

Samtidig er vi optaget af at udvikle en pædagogisk frirumsdebat, som kan bruges af de ældste elever i grundskolen og dermed indgå i undervisningen om demokrati og medborgerskab.

STRATEGIENS INTENTIONER LEVER – TRODS CORONA

Corona-virus må bære skylden for meget udsat arbejde.

Således også for det strategiske arbejde, som bestyrelsen satte i gang efter det udskudte landsmøde i september. Strategiens intentioner og stærke ambitioner står fast, men vi må se i øjnene, at nogle af de konkrete udmøntninger er besværliggjort af corona-virus.

Et af de strategiske indsatsområder handler om det globale udsyn. Egentlig burde dette have trange kår under en pandemi, men takket være en aktiv satsning med imponerende 95 webinarer udbudt af foreningen i samarbejde med Efterskolerne, har mere end 20.000 elever (heraf ca. 7.500 friskoleelever) deltaget i globalt orienterede webinarer gennem det seneste år. Der er tale om en mangfoldighed af oplæg om internationalt relaterede begivenheder og forhold. Og det fortsætter foråret igennem.

Et andet strategisk indsatsområde "Friskolernes pædagogiske frihed" er sat på prøve i en tid med pandemi, men sætter samtidig mulighederne i spil, fordi den daglige skolehverdag er brudt op. Under nedlukningen er friheden underlagt en række sundhedsmæssige restriktioner. Men genåbning og nødundervisning viser, hvad pædagogikken kan, når undervisningen sættes fri fra fagopdelte timer og fastlagte undervisningstimer, og i stedet foregår i mindre fællesskaber med tid og ro til fordybelse.

Et tredje indsatsområde handler om at revitalisere begrebet åndsfrihed. Vi er optaget af samtalen om, hvad folkestyret betyder, hvad der limer fællesskaber, hvad frihed betyder for menneskers muligheder for at udfolde deres værdier og synspunkter. Det har vist sig nyttigt i mange sammenhænge, ligesom det har åbnet for, at åndsfrihed ikke kun betyder noget for friskoler. Bestyrelsen mødtes eksempelvis med bestyrelserne fra Efterskolerne og Højskolerne til et internat i oktober, hvor åndsfrihed og tidens paradokser fyldte tiden ud med solide oplæg, gode samtaler og sunde refleksioner.

Under corona-pandemien er forbindelsen mellem formanden og medlemsskolerne blevet intensiveret gennem løbende information om nye restriktioner m.v. Vi har også inviteret til online-stormøder med skolelederne, og det har givet os vigtige indsigter til det fremadrettede forenings- og skolepolitiske arbejde.

FRISKOLERNES HUS PÅ AFSTAND

Rådgivning i en corona-tid er anderledes. Telefonsamtalerne er de samme, men kurser, møder og andre arrangementer på afstand er ikke det samme. Ligesom skolebesøg selvsagt er en mangelvare i øjeblikket. Det er

som sagt lykkedes at gennemføre webinarer og online-stormøder, og dermed er værktøjerne til at hjælpe skolerne udvidet.

Per Ølholm har i de sidste fem år bygget Magasinet FRIskolen op fra bunden, leveret talrige historier, opfundet en podcast, undervist elever i journalistik, filmet og formidlet friskolelivet til forældre og alle andre med interesse for friskolerne.

Midt i december meddelte Per Ølholm, at han fra februar 2021 starter som friskoleleder på Hobro Friskole, og dermed forlader stillingen som redaktør. Derfor tak til Per Ølholm for med vid, humor og stor fortællelyst at have ydet en stor og betydningsfuld indsats for Magasinet FRIskolen.

Bestyrelsen har besluttet at Per Ølholms fratræden samtidig er anledning til at bruge tid på overvejelser om magasinet fortsatte udvikling. Det arbejder er bestyrelsen i gang med, og vi forventer at sige mere ved Landsmødet.

Samtidig har Friskolernes Hus fået ansvaret for udgivelserne i foråret 2021.

Med udmeldelse af 52 skoler, for at genetablere Lilleskolernes Sammenslutning, var det nødvendigt at gennemføre en række justeringer for at tilrette organisationen til de færre ressourcer, som færre skoler naturligt medfører. Overgangen har været ubesværet og har ikke medført mindre kvalitet i hverken rådgivning, betjening, kursusvirksomhed eller foreningens kommunikation og politiske aktivitet.

Vi oplever på alle parametre fortsat at være en respekteret samarbejdspartner og medspiller i den skolepolitiske debat. Og vi oplever en god forbindelse til vores medlemsskoler. Begge dele er afgørende vigtigt.

Fund Friskole, Den dansk-franske Skole, Magleby Friskole, Jordløse Friskole og Hoven Friskole er lukket i det forløbne år, mens MIN Friskole, Viking International School, Skolen Bifrost, Cirkelskolen og Friskolen Karup er nye friskoler. Den Grønne Friskole har udmeldt sig for at være med i Lilleskolernes Sammenslutning, mens Odder Lille Friskole har søgt optagelse efter medlemskab af Danmarks Private Skoler – grundskoler og gymnasier.

Margit Nielsen, Peter Bramming Madsen, Ruth Opsahl og Kenneth Degnbol er optaget som enkeltmedlemmer af foreningen.

PARTNERSKABER ER VIGTIGE

Bestyrelsen finder det vigtigt at indgå i en række part-

nerskaber og samarbejder, der kan fremme og understøtte foreningens forskellige indsatser og interesser. Det gælder det politiske arbejde, men i lige så høj grad for at understøtte det arbejde, der pågår i Friskolernes Hus.

Vi har et godt og ligeværdigt samarbejde med de øvrige frie skoleforeninger og organisationer, hvor vi løbende udvikler samarbejdet til gensidig inspiration og med stadig flere fælles snitflader i arbejdet for at sikre de bedste betingelser for at drive og oprette en fri og privat skole i Danmark.

Det tætte, fortrolige samarbejde og den løbende samtale med Højskolerne og Efterskolerne, der omfatter konkrete initiativer som Frirummet samt Syng, spis og snak, rækker langt ud i civilsamfundet og de bredere politiske dagsordener.

Det frie Skoleråd er et initiativ, der har til formål at udvikle og formidle viden om, hvad det at holde skole indebærer i dansk demokratisk og pædagogisk tradition. Det er en ny partner, der langsomt og sikkert finder fodfæste, og som ganske sikkert vil inspirere til arbejdet med den pædagogiske frihed.

Partnerskaberne er vigtige for en forening som vores. Det giver os mulighed for at bidrage til skolepolitiske dagsordener og blande os i samtalen om »skolen« i Danmark. Vi får kort sagt flere muskler, når vi står skulder ved skulder med andre. Og vi bliver også positivt udfordret, så vi ikke lukker os om os selv.

Derfor prøver vi – på afstand – fortsat at holde fast i de mange netværk og kontakter, foreningen har opbygget. Også selvom vi lige nu ikke kan invitere til inspirerende kurser og møder, og selvom vores landsmøder ikke ligner sig selv og det seneste måtte udsættes næsten et halvt år.

Året har været helt igennem usædvanligt, og alle har måttet vende deres hverdag på hovedet.

Ikke mindst lærere og pædagoger har leveret en imponerende indsats året igennem. Der er blevet insisteret på at levere god undervisning og iderigdommen er beundringsværdig.

Selv om vi vist alle kan blive enige om, at det i længden på ingen måder går an at være så meget på afstand af det fysiske fællesskab, så er corona-krisen samtidigt et vidnesbyrd om, at der ud af kriser opstår muligheder for at gentænke vores egne praksisser, opfinde nyt og være åbne for at dele den viden.

Det er et sundhedstegn midt i en overordentlig utraditionel tid. ●